

COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

CBN-advies 2011/6 - Boekhoudkundige verwerking van de aankoop van goud en kunstwerken

Advies van 16 maart 2011

- I. Inleiding
- II. Aankoop van goud
 - A. Opname onder de vlottende activa
 - B. Opname onder de vaste activa
- III. Aankoop van kunstwerken
 - A. Opname onder de vlottende activa
 - B. Opname onder de vaste activa

I. Inleiding

Ondernemingen die goud of kunstwerken aankopen, stellen zich de vraag onder welke rubriek deze actiefbestanddelen moeten worden geboekt.

Het Belgische wettelijk schema van de balans, opgenomen in artikel 88 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen (hierna: KB W.Venn), splitst de activa op in vaste activa en vlottende activa. Er wordt echter in het KB W.Venn. geen verdere omschrijving gegeven van deze categorieën.

De Vierde Richtlijn bepaalt dat vermogensbestanddelen op grond van hun bestemming ingedeeld worden bij vaste of bij vlottende activa.¹ Slechts wanneer zij bestemd zijn om duurzaam voor de bedrijfsuitoefening te worden gebruikt, zullen vermogensbestanddelen ingedeeld worden bij de vaste activa.²

Afhankelijk van de achterliggende beweegreden van de aankoop kan volgens de Commissie geargumenteed worden om de aankoop van goud of kunstwerken te boeken onder de vaste activa (overige materiële vaste activa), dan wel onder de vlottende activa (voorraden of geldbeleggingen). Dit zal gevolgen met zich meebrengen wat betreft de toepasselijke waarderingsregels.

II. Aankoop van goud

A. Opname onder de vlottende activa

Uit de eerder vermelde bepalingen van de Vierde Richtlijn vloeit voort dat de aankoop van goud wordt opgenomen onder de vlottende activa, wanneer dit goud wordt aangekocht zonder de bedoeling het duurzaam voor de bedrijfsuitoefening te gebruiken.

1. Voorraden

Wanneer voor een onderneming de aankoop, de eventuele verwerking en vervolgens de verkoop van goud het bedrijf uitmaakt, lijkt het aangewezen om de aankopen van goud boekhoudkundig te verwerken als voorraadaankopen (rekening 60 in de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel³).

Het goud dat door de onderneming in voorraad wordt gehouden, kan enerzijds aangekocht zijn bij derden om het te gebruiken als belangrijk element van een transformatie- of productieproces (grondstof). Anderzijds kan het goud aangeschaft zijn om in het productieproces aan te wenden, maar dan eerder als toekomstig element (hulpstof). Ondernemingen kunnen ook goud aankopen om zonder bewerking of na slechts een lichte bewerking door te verkopen (handelsgoed). Ten slotte kan in de loop van het productieproces binnen de onderneming als gevolg van bepaalde processen goud afgezonderd worden.

De Commissie is van mening dat een permanente minimumvoorraad, die nodig is om het productieproces op gang te houden, onder de vlottende activa moet worden opgenomen.

Artikel 95 van het KB W.Venn. bepaalt dat zowel grond- en hulpstoffen worden opgenomen onder de post VI.A.1 van het volledige schema van de balans. Voor aankopen van goud als handelsgoed wordt een opname onder post VI.A.4 voorgeschreven. Goederen in bewerking worden opgenomen onder post VI.A.2.

Krachtens artikel 69, § 1 KB W.Venn. worden zowel grond- en hulpstoffen als handelsgoederen gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde

of tegen de marktwaarde op balansdatum als die lager is (principe lower of cost or market). De aanschaffingswaarde wordt hier uitgedrukt door de aanschaffingsprijs, nl. de aankoopprijs, vermeerderd met bijkomende kosten (bv. vervoer, niet-terugbetaalbare belastingen,...). Onder marktprijs moet men hier de prijs op de aankoopmarkt verstaan. Deze prijs moet op een normale wijze gevormd worden, d.w.z. bij de gewone leveranciers en volgens normaal gevraagde bestelhoeveelheden.⁴ Een waardering tegen lagere marktwaarde mag niet behouden blijven, indien achteraf de marktwaarde hoger komt te liggen dan de voor de waardering van de voorraden gehanteerde lagere marktwaarde⁵.

Artikel 69, § 2 KB W.Venn. bepaalt dat goederen in bewerking gewaardeerd worden tegen vervaardigingsprijs, onverminderd de toepassing van artikel 70 KB W.Venn.⁶

Voor een gedetailleerd overzicht van de waarderingsbeginselen van toepassing op voorraden, verwijst de Commissie naar het herziene [advies 132/7 Boeking en waardering van voorraden](#)⁷.

2. Geldbeleggingen

Indien daarentegen een onderneming haar overvloedige liquiditeiten aanwendt voor de aankoop van goud, in de hoop dit op korte of middellange termijn opnieuw te verkopen met het oog op de realisatie van een meerwaarde, beantwoordt deze aankoop eerder aan de definitie van geldbeleggingen. Geldbeleggingen kunnen namelijk omschreven worden als het binnen de onderneming aanwezig, tijdelijk vrij vermogen, dat men een zo goed mogelijke bestemming geeft qua rendement en qua realiseerbaarheid.⁸ Beleggingen in goud kunnen dan worden opgenomen in de rubriek VIII.B Overige beleggingen van het volledig schema van de balans.

In tegenstelling tot vastrentende effecten, termijndeposito's en aandelen genereren goudbeleggingen echter geen periodieke opbrengsten. Beleggingen in goud worden om deze reden bij voorkeur geboekt op een subrekening van rubriek 51 Aandelen. In het [CBN-advies 2010/7](#) Boekhoudkundige verwerking van de Tax shelter in hoofde van de investeerder kondigde de Commissie reeds aan dat zij van plan is om aan de Regering voor te stellen de benaming en indeling van rekening 51 aan te passen naar Aandelen en niet vastrentende beleggingen.

Geldbeleggingen zijn aan specifieke waarderingsregels onderhevig. Beleggingsgoederen of effecten opgenomen onder de geldbeleggingen worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde.⁹ Bijkomende kosten van aanwerving moeten niet bij de aankoopprijs gevoegd worden maar mogen ten laste worden genomen van de resultatenrekening van het boekjaar in de loop waarvan ze werden aangegaan.¹⁰

Waardeverminderingen worden toegepast wanneer de realisatiewaarde op de datum van de jaarafsluiting lager is dan de aanschaffingswaarde.¹¹ De waardeverminderingen moeten voldoen aan de eisen van voorzichtigheid, oprechtheid en goede trouw.¹² Ze moeten teruggenomen worden als de oorzaak van de waardevermindering verdwijnt.¹³

Aangezien het KB W.Venn. de herwaardering van geldbeleggingen niet toelaat, is elke boeking van herwaarderingsmeerwaarden op goudbeleggingen uitgesloten.¹⁴ Een stijging van de waarde van het beleggingsproduct, wat inherent is aan de motivatie om die te verwerven, komt aldus niet in de boeken voor. Een mogelijke stijging van de goudprijs zal dus pas in de boeken komen wanneer de meerwaarde ook effectief is gerealiseerd. Tussentijds kan in de toelichting wel melding gemaakt worden van de evolutie van de waarde van de betreffende activa.

B. Opname onder de vaste activa

De vraag of de aankoop van goud kan worden geactiveerd als materieel vast actief en als dusdanig boekhoudkundig behandeld, wordt door de Commissie negatief beantwoord. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen bezitten ondernemingen goudreserves die aangemerkt kunnen worden als vermogensbestanddelen die bestemd zijn om duurzaam voor de bedrijfsuitoefening te worden gebruikt.

III. Aankoop van kunstwerken

Dit advies behandelt uitsluitend de aankoop van materiële kunstvoorwerpen. Efemere kunstwerken (performances,...), die slechts een kortstondig bestaan hebben, vallen dus niet onder het toepassingsgebied.

A. Opname onder de vlottende activa

1. Voorraden

Schilderijen en andere kunstvoorwerpen die door kunsthandelaars worden aangekocht, maken in principe deel uit van hun voorraad handelsgoederen. Voorraden omvatten namelijk goederen die het voorwerp uitmaken van de bedrijfsactiviteiten van de onderneming. Onder handelsgoederen worden de materiële goederen verstaan die door de onderneming zijn ingekocht om zonder bewerking of na slechts een lichte bewerking te worden verkocht.

Ook wanneer een kunstwerk in afwachting van de definitieve verkoop wordt verhuurd, blijft het geboekt onder voorraden.

Voor de toepasselijke waarderingsregels verwijst de Commissie naar het herziene [advies 132/7 Boeking en waardering van voorraden](#).

2. Geldbeleggingen

Wanneer kunstwerken echter door de onderneming worden aangekocht als zuivere belegging, d.i. om op korte of middellange termijn te worden verkocht met de bedoeling een meerwaarde te realiseren, acht de Commissie een opname onder de geldbeleggingen aangewezen, op voorwaarde dat voor deze kunstwerken een liquide markt bestaat. In dit geval zullen dan ook de waarderingsregels voor geldbeleggingen van toepassing zijn.¹⁵

B. Opname onder de vaste activa

Wanneer een onderneming kunstwerken aankoopt met de bedoeling deze werken duurzaam in de onderneming te houden, bijvoorbeeld als decoratie in haar ondernemingslokalen, beschouwt de Commissie dit als een investering in materiële vaste activa. Ook kunstwerken die worden aangekocht als belegging, maar waarvoor geen liquide markt bestaat, behoren volgens de Commissie tot de materiële vaste activa. De opname onder de vaste activa is in overeenstemming met artikel 15 van de Vierde Richtlijn.

Kunstwerken door ondernemingen aangekocht behoren tot de lichamelijke goederen die niet rechtstreeks nodig zijn voor de bedrijfsuitoefening en worden bijgevolg onder de rubriek III.E Overige materiële vaste activa, de restrubriek van de materiële activa, opgenomen. De Commissie is van mening dat ook de kunstwerken die duurzaam aangewend worden om te verhuren, gekwalificeerd dienen te worden als overige materiële vaste activa.

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijs en voor dat bedrag in de balans opgenomen, onder aftrek van de desbetreffende afschrijvingen en waardeverminderingen.¹⁶ De aanschaffingsprijs omvat, naast de aankoopprijs, de bijkomende kosten zoals niet terugbetaalbare belastingen en vervoerkosten.¹⁷

Wat betreft kunstwerken wordt doorgaans aangenomen dat zij een onbeperkte economische levensduur hebben. Bijgevolg worden zij niet afgeschreven. Voor materiële vaste activa waarvan de gebruiksduur niet is beperkt wordt slechts tot waardeverminderingen overgegaan in geval van duurzame minderwaarde of ontwaarding.¹⁸

Conform artikel 57 KB W.Venn. mogen materiële vaste activa geherwaardeerd worden, wanneer de waarde van deze activa, bepaald in functie van hun nut voor de vennootschap, op vaststaande en duurzame wijze uitstijgt boven hun boekwaarde. Aangezien kunstwerken geen activa zijn die nodig zijn voor de voortzetting van het bedrijf, mag de meerwaarde tot uitdrukking gebracht worden zonder rekening te houden met de algemene rentabiliteitsvoorwaarde.¹⁹ De Commissie is evenwel van mening dat de latente meerwaarde een duurzaam karakter moet vertonen, vooraleer zij in de boeken mag uitgedrukt worden. De beoordeling van het duurzaam karakter valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan. De geherwaardeerde waarde die voor deze vaste activa in aanmerking wordt genomen, wordt verantwoord in de toelichting bij de jaarrekening waarin de herwaardering voor het eerst werd toegepast.²⁰

1 Artikel 15, paragraaf 1 van Richtlijn 78/660/EEG betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschappen.

2 Artikel 15, paragraaf 2 van Richtlijn 78/660/EEG betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschappen.

3 Zoals ingevoerd door het KB van 12 september 1983.

4 E. De Lembre, Handboek Boekhouden: grondige studie van de jaarrekening naar Belgisch recht, Antwerpen, Intersentia, 2010, 548.

5 Artikel 69, § 1, tweede lid KB W.Venn.

6 Artikel 69, § 2. Luidens artikel 37 KB W.Venn. omvat de vervaardigingsprijs naast de aanschaffingskosten der grondstoffen, verbruiksgoederen en hulpstoffen, de productiekosten die rechtstreeks aan het individuele product of aan de productengroep toerekenbaar zijn evenals het evenredig deel van de productiekosten die slechts onrechtstreeks aan het individuele product of aan de productengroep toerekenbaar zijn, voor zover deze kosten op de normale productieperiode betrekking hebben.

7 CBN-advies 132/7-“Boeking en waardering van voorraden”, Bulletin CBN, nr. 36, november 1996, herzien op 6 oktober 2010.

8 E. De Lembre, Handboek Boekhouden: grondige studie van de jaarrekening naar Belgisch recht, Antwerpen, Intersentia, 2010, 618.

9 Artikel 35 KB W.Venn.

10 Artikel 41, § 2 KB W.Venn.

11 Artikel 74 KB W.Venn.

12 Artikel 46 KB W.Venn.

13 Artikel 49 KB W.Venn.

14 Artikel 57, § 1 KB W.Venn.

15 Zie supra.

16 Artikel 35 KB W.Venn.

17 Artikel 36, lid 1 KB W.Venn.

18 Artikel 64, § 1 KB W.Venn.

19 Artikel 57, § 1, lid 1 KB W.Venn.; Zie ook CBN-advies 2009/5 “De rentabiliteitsvoorwaarde bij herwaarderingsmeerwaarden”, Bulletin CBN, nr. 52, maart 2010, 9-17.

20 Artikel 57, § 1, lid 2 KB W.Venn.